

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Економічний факультет
Кафедра маркетингу

О. В. Врублевська

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СФЕРІ МАРКЕТИНГУ

***Методичні рекомендації
до вивчення курсу
для здобувачів освітнього ступеня «Магістр»
за спеціальністю 075 «Маркетинг»***

Львів – 2024

УДК 339.138
В 83

Автор: Врублевська Олена Василівна – канд. екон. наук, доцент кафедри маркетингу Львівського національного університету імені Івана Франка.

Рецензенти: Майовець Євген Йосифович – професор, д-р екон. наук, завідувач кафедри маркетингу Львівського національного університету імені Івана Франка;

Кульчицька Евеліна Антоніївна – канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту та маркетингу Національного лісотехнічного університету України.

Рекомендовано до друку кафедрою маркетингу Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 1 від 27.08.2024 р.)

Врублевська О. В.

В 83 Економічна безпека в сфері маркетингу. Методичні рекомендації до вивчення курсу для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 075 «Маркетинг» / О. В. Врублевська. – Електрон. вид. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2024. 48 с.

У навчально-методичній праці подано програму вибіркової дисципліни «Економічна безпека в сфері маркетингу» для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 075 «Маркетинг» та розгорнуті плани семінарських та практичних занять.

Для здобувачів вищої освіти та викладачів закладів вищої освіти.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. СТРУКТУРА КУРСУ «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СФЕРІ МАРКЕТИНГУ» І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
2. ПРОГРАМА КУРСУ «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СФЕРІ МАРКЕТИНГУ»..	10
3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	15
Семінарське заняття. Економічна безпека ЄС і України.....	15
Практичне заняття. Економічна безпека і взаємозалежності в глобальних ланцюгах постачання	18
Практичне заняття. Система швидкого оповіщення ЄС про небезпечну продукцію RAPEX і безпека споживчих товарів у країнах ОЕСР	21
Практичне заняття. Європейська система швидкого оповіщення про харчові продукти і корми RASFF	25
Практичне заняття. Аналіз ESG-ризиків	26
Практичне заняття. Аналіз ризиків для бізнесу (на прикладі обраної компанії).....	30
Семінарське заняття. Ризики в маркетингу	32
Семінарське заняття. Управління ризиками для бренду	33
Семінарське заняття. Охорона права інтелектуальної власності у маркетингу	34
Семінарське заняття. Охорона торговельної марки.....	36
Практичне заняття. Розроблення плану менеджменту в надзвичайних ситуаціях і відновлення діяльності компанії.....	37
Семінарське заняття. Управління кібербезпекою в ланцюгу постачання	41
Практичне заняття. Безпека компаній у сфері використання інформаційно-комп'ютерних технологій.....	45
Семінарське заняття. Маркетинг в умовах війни.....	48

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації адресовано здобувачам освіти, які вивчають дисципліну «Економічна безпека в сфері маркетингу», з метою надання допомоги щодо виконання практичних завдань і підготовки до семінарських занять та контрольних заходів.

«Економічна безпека в сфері маркетингу» є дисципліною вільного вибору студента, включена до циклу професійної та практичної підготовки в рамках освітньо-професійної програми підготовки магістрів за спеціальністю 075 «Маркетинг», що реалізується в Львівському національному університеті імені Івана Франка.

Метою дисципліни є формування в здобувачів освіти компетентностей, необхідних для реалізації маркетингової діяльності та ведення бізнесу в цілому з урахуванням невизначеності, різного роду ризиків та небезпек, що виникають в маркетинговому середовищі.

Предметом вивчення дисципліни «Економічна безпека в сфері маркетингу» є засади управління економічною безпекою в організації та реалізації маркетингової діяльності в умовах невизначеності.

Основними завданнями дисципліни є:

- ознайомлення студентів з теоретичними засадами забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання, а також соціально-економічних систем вищого рівня, і управління ризиками в контексті завдань маркетингової діяльності, що реалізується в умовах невизначеності та мінливості маркетингового середовища;
- формування умінь прийняття маркетингових рішень в умовах невизначеності;
- розвиток навичок самостійної та групової роботи, використання наукових, статистичних, нормативних джерел, включаючи англомовні.

1. СТРУКТУРА КУРСУ «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СФЕРІ МАРКЕТИНГУ» І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Структура курсу

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів	4	
Загальна кількість годин	120	
Модулів	1	
Змістових модулів	2	
Семестр	2	1, 2
Лекції, год.	16	12
Семінарські, практичні заняття, год.	32	8
Самостійна робота, год.	72	90
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: • аудиторних • самостійної роботи студента	3 4,5	
Вид контролю	Залік	

Результати вивчення дисципліни і формування програмних компетентностей

Вивчення дисципліни сприяє формуванню таких компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою:

інтегральна компетентність (ІК) – здатність розв’язувати складні задачі і проблеми в сфері маркетингу у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

загальна компетентність:

ЗК1. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

спеціальні компетентності:

СК1. Здатність логічно і послідовно відтворювати та застосовувати знання з найновіших теорій, методів і практичних прийомів маркетингу.

СК5. Здатність до діагностування маркетингової діяльності ринкового суб’єкта, здійснення маркетингового аналізу та прогнозування.

СК7. Здатність розробляти і реалізовувати маркетингову стратегію ринкового

суб'єкта та шляхи її реалізації з урахуванням міжфункціональних зв'язків.
СК8. Здатність формувати систему маркетингу ринкового суб'єкта та оцінювати результативність і ефективність її функціонування.

У процесі вивчення дисципліни формуються такі програмні **результати навчання**:

- ПРН 1. Знати і вміти застосовувати у практичній діяльності сучасні принципи, теорії, методи і практичні прийоми маркетингу.
- ПРН 4. Вміти розробляти стратегію і тактику маркетингової діяльності з урахуванням крос-функціонального характеру її реалізації.
- ПРН 7. Вміти формувати і вдосконалювати систему маркетингу ринкового суб'єкта.
- ПРН 10. Обґрунтовувати маркетингові рішення на рівні ринкового суб'єкта із застосуванням сучасних управлінських принципів, підходів, методів, прийомів.

У результаті вивчення дисципліни «Економічна безпека в сфері маркетингу» студент повинен:

знати:

- засади управління економічною безпекою соціально-економічних систем, безпекою виробництва і споживання;
- види загроз економічній безпеці, модель ESG-ризиків;
- основи ризик-менеджменту;

розуміти:

- наслідки загроз для маркетингової діяльності та бізнесу в цілому;

вміти:

- ідентифікувати критично важливі ресурси діяльності;
- виявляти і аналізувати загрози для економічної безпеки;
- визначати стратегічні пріоритети розвитку компанії та планувати маркетингову діяльність в умовах невизначеності, забезпечуючи належну обачність і управління ризиками для бренду;
- аналізувати загрози в ланцюгах постачання, включаючи кіберзагрози;
- розробляти план менеджменту в надзвичайних ситуаціях.

Таблиця 1. Календарний план вивчення дисципліни

Тиждень навчання	Тема лекцій	Теми практичних / семінарських занять	Кількість годин														
			Денна форма					Заочна форма									
			Усього		У тому числі		Усього		У тому числі		Усього		У тому числі				
			Го	С.Р.	Л	П	Го	С.Р.	Л	П	Го	С.Р.	Л	П			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11							
Змістовий модуль 1																	
1	Тема 1. Концепція економічної безпеки і порядок денний курсу	Семінар «Економічна безпека ЄС – 1»		2	2	4											4
2		Семінар «Економічна безпека ЄС – 2»			2	4											4
3	Тема 2. Економічна безпека підприємства	Практичне заняття «Економічна безпека і взаємозалежності в глобальних ланцюгах постачання»		2	2	4											8
4		Практичне заняття «Система швидкого оповіщення ЄС про небезпечну продукцію (RAPEX) і безпека споживчих товарів у країнах ОЕСР»			2	4											8
5	Тема 3. Економічна безпека і ризики в маркетингу	Практичне заняття «Європейська система швидкого оповіщення про харчові продукти і корми RASFF»		2	2	4											8
6		Практичне заняття «Аналіз ESG-ризиків»				4											8
7	Тема 4. Види і аналіз ризиків МК-1	Практичне заняття «Прийняття рішень в умовах невизначеності»		2	2	4											8
8		Практичне заняття «Аналіз ризиків для бізнесу (на прикладі компанії)»			2	8											8
	Разом за змістовим модулем 1		60	8	16	36	70	8	6	56							

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
		Змістовий модуль 2								
9	Тема 5. Управління ризиками	Семинар «Ризики в маркетингу -1»		2	2	4		2		5
10		Семинар «Ризики в маркетингу -2»			2	4				5
11	Тема 6. Управління ризиками для бренду	Семинар «Управління ризиками для бренду»		2	2	4		1		5
12		Семинар «Охорона інтелектуальної власності в маркетингу»			2	4				5
13	Тема 7. Охорона інтелектуальної власності в маркетингу	Практичне заняття «Розроблення плану менеджменту в надзвичайних ситуаціях і відновлення діяльності»		2	2	4		1	2	5
14		Семинар «Управління кібербезпекою в ланцюгу постачання»			2	4				5
15	МК-2	Практичне заняття «Безпека компанії у сфері використання інформаційно-комп'ютерних технологій»		2	2	4				7
16		Захист індивідуальних завдань			2	8				7
	Разом за змістовим модулем 2		60	8	16	36	50	4	2	44
	Усього		120	16	32	72	120	12	8	100

Розподіл балів за вивчення дисципліни

Формою підсумкового контролю з дисципліни є залік, для успішного складання якого необхідно набрати не менш як 51 бал зі 100. Розподіл балів в межах курсу визначається викладачем і доводиться до відома студентів на початку семестру. Основними критеріями оцінювання є самостійність роботи, активність, коректність роботи з першоджерелами, уміння добирати релевантний матеріал відповідно до поставленого завдання, застосування навичок користування іноземною мовою.

Передбачено такий розподіл балів за вивчення дисципліни:

- поточний контроль – 70 балів;
- 1-й і 2-й модульні контролю – 30 балів.

Разом – 100 балів.

Відповідно до п. 2.4.1.3 Положення про контроль та оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, введеного в дію наказом ректора від 02.03.2020 № 0-2, семестровий залік не передбачає написання підсумкової семестрової контрольної роботи. Семестровий залік не передбачає також обов'язкової присутності здобувачів вищої освіти, і викладач проставляє його за умови, що здобувач вищої освіти виконав усі види навчальної роботи, визначені робочою навчальною програмою дисципліни, та отримав позитивні підсумкові оцінки за кожен із модулів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS)	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Зараховано
81-89	B	
71-80	C	
61-70	D	
51-60	E	
0-50	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання

2. ПРОГРАМА КУРСУ «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СФЕРІ МАРКЕТИНГУ»

Змістовий модуль 1

Тема 1. Концепція економічної безпеки і порядок денний курсу

Актуальність курсу для маркетологів і менеджерів. Проблеми безпеки і тематичний простір дисципліни. Ключові концепції: економічна безпека, невизначеність, ризики, виклики.

Сутність економічної безпеки. Підходи до визначення поняття економічної безпеки держави та підприємництва. Види, чинники, критерії та завдання економічної безпеки.

Економічна безпека підприємництва у системі безпеки національної економіки.

Тема 2. Економічна безпека підприємства

Загрози діяльності підприємства. Критична сировина і ресурсна безпека. Стратегічний матеріал.

Джерела загроз. Реалізація загрози. Рейдерство, грінмейл, силове підприємництво. Економічні злочини, шахрайство.

Елементи системи безпеки та оцінювання економічної безпеки підприємства. Функції та структура системи економічної безпеки підприємства.

Тема 3. Економічна безпека і ризики в маркетингу

Ринковий ризик і ризики в маркетингу.

Вплив ESG-факторів на економічну безпеку підприємства і концепція матеріальності. Маркетингова належна обачність.

Безпека споживання. Ризики, пов'язані з продуктом.

Система швидкого сповіщення про непродовольчі товари, що створюють серйозний ризик - RAPEX (Rapid Alert System for non-food products posing a serious risk).

Європейська система швидкого оповіщення про харчові продукти і корми RASFF.

Міжнародні стандарти ISO 10377 “Consumer product safety – Guidelines for suppliers”, ISO 10393 “Consumer product recall – Guidelines for suppliers”.

Тема 4. Види і аналіз ризиків

Ключові характеристики ризику та класифікація ризиків. Аналіз ризиків та методи їх оцінювання. Основи ризик-менеджменту. Матриця ризику.

Змістовий модуль 2

Тема 5. Управління ризиками

Стандарти управління ризиками. Міжнародний стандарт ISO 31000:2018 «Управління ризиками – Рекомендації».

Оцінка ризиків для бізнесу. Методи управління ризиками. Карта ризиків. Ризик-апетит. Критерії прийняття рішення в умовах невизначеності.

Тема 6. Управління ризиками для бренду

Маркетинг і грамотність у питаннях управління ризиками.
Визначення ризику для бренду. Модель ризику для бренду.
Прийняття ризику.
Термінологія управління ризиками.
Ідентифікація ризику та управління ним.
Моделювання ризику.
Прогрес в управлінні ризиком.

Тема 7. Охорона інтелектуальної власності в маркетингу

Порушення в сфері інтелектуальної власності та їх наслідки для економічної безпеки бізнесу.

Поняття та види права інтелектуальної власності.

Авторське право та суміжні права.

Право промислової власності.

Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг як об'єкт права інтелектуальної власності.

Нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності. Правова охорона комерційної таємниці.

Боротьба з порушеннями права інтелектуальної власності.

Рекомендована література

Базова

1. Abrahams, D. Brand Risk: Adding Risk Literacy to Brand Management. Gover. 2008. 212 с. URL: <https://ftp.isdi.co.cu/Biblioteca/BIBLIOTECA%20UNIVERSITARIA%20DEL%20ISDI/COLECCION%20DE%20LIBROS%20ELECTRONICOS/LE-1212/LE-1212.pdf>.
2. Baranoff, E., Brockett, P. L., Kahane, Y. Enterprise and Individual Risk Management. 2012. 1242 с. URL: <https://2012books.lardbucket.org/pdfs/enterprise-and-individual-risk-management.pdf>.
3. Fundamentals of Risk Management. EWF-644-08. European Federation for welding, Joining and Cutting (EWF). 2012. URL:

<https://www.yumpu.com/en/document/view/3994672/fundamentals-of-risk-management-ewf>.

4. Hopkin, P. Fundamentals of Risk Management: Understanding, evaluating and implementing effective risk management. 4th ed. Kogan Page Limited. 2017. 489 p.
5. OECD. Report on international consumer product safety risk assessment practices. DSTI/CP/CPS(2015)13/FINAL. 2016.
6. Passenheim, O. Enterprise Risk-Management. Ventus Publishing ApS, 2010. 38 p. URL: www.bookboon.com.
7. Rutkauskas, Aleksandras & Ginevičius, Adomas. (2011). Integrated Management of Marketing Risk and Efficiency. Journal of Business Economics and Management. 12. 1-23. 10.3846/16111699.2011.555357.
8. Антонюк К. І. Забезпечення безпеки споживання в Україні в процесі євроінтеграції: теоретико-методологічні основи та прикладні аспекти : монографія / Запоріжжя : ФОП Мокшанов В. В., 2020. 452 с.
9. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
10. Економічна безпека підприємства: Підручник. За ред. Дідика А.М. Львів: НУ «Львівська політехніка», ТЗОВ «Видавнича група «Бухгалтери України», 2019. 624 с.
11. Економічний ризик: методи оцінки та управління [Текст] : навч. посібник / [Т. А. Васильєва, С. В. Леонов, Я. М. Кривич та ін.] ; під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої, канд. екон. наук Я. М. Кривич. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2015. 208 с.
12. Зубок М. І. Інформаційна безпека в підприємницькій діяльності. К.: ГНОЗІС, 2015. 216 с.
13. Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. Нестерцової-Собакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
14. Крегул Ю. І., Банк Р. О. Безпека підприємницької діяльності в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 240 с.
15. Овандер Н. Огляд міжнародних та українських стандартів з управління ризиками з погляду сучасних викликів та загроз. Економіка та суспільство, Випуск № 27, 2021. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-26>.
16. Роголь Г. Управління ризиками відповідно до стандарту ISO 31000:2018. URL: <https://ohoronapraci.com.ua/interviews/560354-upravlinnya-ryzykamy-vidpovidno-do-standartu-iso-310002018>.
17. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.
18. Чуба Н. В. Економічна безпека у сфері маркетингу: Курс лекцій. – Навчально-методичний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018.
19. Ярмак О. В. Економічна безпека підприємства: навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка». Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 92 с.

Допоміжна

20. 2022 Intellectual property SME scoreboard. European Union Intellectual Property Office, 2022. URL: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/IP_sme_scoreboard_study_2022/IP_sme_scoreboard_study_2022_en.pdf.
21. Brand Safety Guide <https://www.appsflyer.com/glossary/brand-safety/>
22. Critical Raw Materials Act. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Critical_Raw_Materials_Act.
23. Enterprises sourcing abroad. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EGI_SO1__custom_7064541/default/bar?lang=en.
24. European Critical Raw Materials Act. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/european-critical-raw-materials-act_en.
25. Global Risks Report 2023. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2023.pdf.
26. Greene, M. R. (1968). Market Risk - An Analytical Framework. Journal of Marketing, 32(2), 49–56. URL: <https://doi.org/10.1177/002224296803200208>.
27. Henshel, D., Cains, M.G., Hoffman, B., Kelley, T. Trust as a Human Factor in Holistic Cyber Security Risk Assessment, Procedia Manufacturing, Volume 3, 2015, Pages 1117-1124. URL: <https://doi.org/10.1016/j.promfg.2015.07.186>.
28. How investors are addressing environmental, social and governance factors in fundamental equity valuation: integrated analysis. PRI Initiative, UNEP Finance Initiative, UN Global Compact, 2013. URL: <https://www.unpri.org/download?ac=312>.
29. International sourcing. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/experimental-statistics/international-sourcing>.
30. ISO 31000:2018 «Управління ризиками – Рекомендації». URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:31000:ed-2:v:1:en>.
31. Kowalski, P. and C. Legendre (2023). Raw materials critical for the green transition: Production, international trade and export restrictions. OECD Trade Policy Papers, No. 269, OECD Publishing, Paris, URL: <https://doi.org/10.1787/c6bb598b-en>.
32. Materiality matters: Targeting the ESG issues that can impact performance - the material ESG score. Russell Investments, 2018. URL: <https://russellinvestments.com/-/media/files/us/insights/institutions/governance/materiality-matters.pdf?la=en>.
33. OECD. Consumer Product Safety. URL: <https://www.oecd.org/sti/consumer/consumer-product-safety.htm>.
34. Product Risk Assessment Practices of Regulatory Agencies: Summary of discussions at Workshops and Meetings of the OECD Working Party on Consumer Product Safety. DSTI/CP/CPS(2014)6/FINAL. OECD. 2016.
35. Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a framework for ensuring a secure and sustainable supply of critical raw materials and amending Regulations (EU) 168/2013, (EU) 2018/858, 2018/1724 and (EU) 2019/1020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0160&qid=1690886431044>.

36. Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF). URL: https://food.ec.europa.eu/safety/rasff_en.
37. RASFF Window. Consumers Portal. URL: <https://webgate.ec.europa.eu/rasff-window/screen/consumers>.
38. Strategic material. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Strategic_material.
39. Sunjka, N. International sourcing, business functions and global value chains. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_sourcing,_business_functions_and_global_value_chains#Moving_business_functions_abroad.
40. Supply chain security guidance. URL: <https://www.ncsc.gov.uk/collection/supply-chain-security>.
41. Vlad, V. C., Luca, F.-A. ESG Marketing Model: A New Paradigm to Understand the Impact. // SEA - Practical Application of Science, Romanian Foundation for Business Intelligence, Editorial Department, issue 22, pages 85-89, May. URL: <https://ideas.repec.org/a/cmj/seapas/y2020i22p85-89.html>.
42. Атаки через ланцюжки постачань. Доповідь НІСД. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitchni-dopovidi/ataky-cherez-lantsyuzhky-postavok-formuvannya-stratehichnoyi>.
43. Держпродспоживслужба. RASFF - європейська система швидкого оповіщення про харчові продукти і корми. URL: <https://dpss.gov.ua/news/rasff-ievropeiska-systema-shvydkoho-opovishchennia-pro-kharchovi-produkty-i-kormu>.
44. Європейська система швидкого оповіщення про харчові продукти і корми URL: <https://uk.wikipedia.org/>.
45. Закон України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції».
46. Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».
47. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».
48. Методичний посібник щодо аспектів управління ризиками, як складової системи внутрішнього контролю у розпорядника бюджетних коштів. Київ: Міністерство фінансів України, 2022.
49. Онлайн-курс «Smart exporter». Принципи й політика харчової безпечності ЄС URL: <https://www.youtube.com/watch?v=coc1QO9gIA0>.
50. Повідомлення RASFF щодо виявлення невідповідної продукції. URL: <https://dpss.gov.ua/news/povidomlennya-rasff-shchodo-viyavlennya-nevidpovidnoi-produktsiyi>.

Інформаційні ресурси

51. Lecture on Marketing Risks. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Z3ZTjEEeL2E>.
52. Safety Gate. URL: <https://ec.europa.eu/safety-gate-alerts/screen/webReport>.
53. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/>.
54. Онлайн-курс «Smart exporter». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=69-0G8rI0os>.

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття. Економічна безпека ЄС і України

Мета – ознайомитися із актуальними загрозами економічній безпеці ЄС і України, проблемами і пріоритетами у сфері забезпечення економічної безпеки.

Джерела інформації:

1. Critical Raw Materials Act. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Critical_Raw_Materials_Act.
2. European Commission (2023) An EU approach to enhance economic security. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3358.
3. European Commission (2023) Commission staff working document. Impact Assessment Report Accompanying the Document “Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council Establishing a Framework for Ensuring a Secure and Sustainable Supply of Critical Raw Materials and Amending Regulations (EU) 168/2013, (EU) 2018/858, 2018/1724 and (EU) 2019/1020”. SWD/2023/161 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52023SC0161>.
4. European Commission (2023) Joint communication to the European Parliament, the European Council and the Council on “European Economic Security Strategy” JOIN(2023) 20 final. 20.6.2023. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023JC0020&qid=1687525961309>.
5. European Court of Auditors (2023) The EU’s industrial policy on batteries: New strategic impetus needed. 2023. URL: <https://www.eca.europa.eu/en/publications/sr-2023-15>.
6. European Critical Raw Materials Act. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/european-critical-raw-materials-act_en.
7. Global Risks Report 2023. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2023.pdf.
8. Strategic material. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Strategic_material.
9. Wikipedia contributors. 2020–2023 global chip shortage. Wikipedia, The Free Encyclopedia. August 20, 2024, 06:17 UTC. URL: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=2020%E2%80%932023_global_chip_shortage&oldid=1241254007. Accessed September 5, 2024.
10. European Economic and Social Committee (2023) Opinion of the European Economic and Social Committee on ‘Addressing structural shortages and strengthening strategic autonomy in the semiconductor ecosystem’ (2023/C 140/02). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022IE3749&qid=1690886431044>.
11. Огляд стратегічних документів Європейського Союзу у сфері економічної безпеки : аналіт. огляд / [Д. С. Покришка]. Київ: НІСД,

Ключові слова: глобальні ризики, критична сировина, стратегічна сировина, дефіцит, безпека постачання, економічна безпека, ЄС, стратегічна автономія.

Завдання

Підготуйте огляд ключових загроз та ризиків у сфері економічної безпеки. Висвітліть, де доречно, питання історії, географії, економічної географії, демографії, національної економіки, економічної політики, інтеграції країн в міжнародний розподіл праці та їх роль на світових ринках, значення взаємовідносин з Україною. Презентуйте результати вашого дослідження, обговоріть в групі.

Для студентів заочної форми здобуття освіти: складіть письмовий звіт, чіткий і структурований, з висновками щодо основних загроз та ризиків для економічної безпеки.

План

1. Глобальні ризики - 2023

Опрацюйте Global Risks Report 2023, презентуйте головні ризики для світу за оцінкою Світового економічного форуму.

2. Огляд стратегічних документів Європейського Союзу у сфері економічної безпеки (2 студента)

Познайомтеся зі звітом Національного інституту стратегічних досліджень України, презентуйте і обговоріть його основні положення.

- Огляд стратегічних документів Європейського Союзу у сфері економічної безпеки : аналіт. огляд / [Д. С. Покришка]. Київ: НІСД, 2024. 41 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.12>

3. Європейська стратегія забезпечення економічної безпеки

Познайомтеся з Європейською стратегією забезпечення економічної безпеки, надайте відповіді на запитання.

- European Commission (2023) An EU approach to enhance economic security. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3358.
 - European Commission (2023) Joint communication to the European Parliament, the European Council and the Council on “European Economic Security Strategy” JOIN(2023) 20 final. 20.6.2023. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023JC0020&qid=1687525961309>.
- Які ризики, пов’язані з економічними зв’язками, швидко посилюються розвиваються в геополітичному та технологічному середовищі, за оцінкою Єврокомісії?
 - У чому сутність тристороннього підходу ЄС до підвищення економічної

безпеки? Які дії передбачено?

4. Забезпечення безпеки і сталого постачання критичної сировини в ЄС (2-3 студента)

Опрацюйте документ Єврокомісії *European Commission (2023) Commission staff working document. Impact Assessment Report Accompanying the Document “Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council Establishing a Framework for Ensuring a Secure and Sustainable Supply of Critical Raw Materials and Amending Regulations (EU) 168/2013, (EU) 2018/858, 2018/1724 and (EU) 2019/1020”* згідно з планом (поділіть матеріал між 3 студентами):

1. Політичний і правовий контекст забезпечення економічної безпеки в ЄС
2. Визначення проблеми
3. Чому ЄС повинен діяти?
4. Чого слід досягти?
5. Які існують доступні варіанти політики?
6. Який вплив варіантів політики?
7. Як порівняти варіанти політики?
8. Оптимальний варіант політики.
9. Як буде відслідковуватися і оцінюватися вплив політики?

5. Ключові продукти: акумулятори

Опрацюйте спеціальний звіт Європейської палати аудиторів *The EU's industrial policy on batteries: New strategic impetus needed*. Презентуйте його основний зміст, обговоріть в групі.

6. Ключові продукти: напівпровідники і мікросхеми

Опрацюйте спеціальний звіт *Opinion of the European Economic and Social Committee on ‘Addressing structural shortages and strengthening strategic autonomy in the semiconductor ecosystem’* щодо подолання структурних недоліків та посилення стратегічної автономії в екосистемі напівпровідників.

Додатково (щодо глобального дефіциту мікросхем):

- Wikipedia contributors. 2020–2023 global chip shortage. Wikipedia, The Free Encyclopedia. August 20, 2024, 06:17 UTC. URL: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=2020%E2%80%932023_global_chip_shortage&oldid=1241254007. Accessed September 5, 2024.

7. Економічна безпека України

Розкрийте зміст таких питань:

- Актуальні виклики та загрози економічній безпеці України в умовах воєнного стану. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/aktualni-vyuky-za-zahrozy-ekonomichniy-bezpetsi-ukrayiny-v>.
- Визначення рівня та оцінювання загроз енергетичній безпеці. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/vyznachennya-rivnya-ta-otsinyuvannya-zahroz-enerhetychniy>.
- Вплив міграції на соціально-економічну ситуацію в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/vplyv-mihratsiyi-na>

sotsialno-ekonomichnu-sytuatsiyu-v-ukrayini.

- Агресія РФ проти України як загроза глобальній продовольчій безпеці : аналіт. доп. / [Бобровицький А., Борділовська О., Колосова В., Ус І., Широкий Г.] ; за заг. ред. М. Паламарчука. Київ : НІСД, 2024. 80 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.10>.
- Інші актуальні проблеми забезпечення економічної безпеки України.

Практичне заняття. Економічна безпека і взаємозалежності в глобальних ланцюгах постачання

Мета – дослідити розвиток глобальних ланцюгів постачання і економічної взаємозалежності суб'єктів господарювання на основі статистичних даних ЄС.

Джерела інформації:

1. Global value chains and international sourcing statistics - experimental statistics (iss). URL: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/iss_esms.htm.
2. International sourcing. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/experimental-statistics/international-sourcing>.
3. Sunjka, Nikola. International sourcing, business functions and global value chains. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_sourcing,_business_functions_and_global_value_chains#Moving_business_functions_abroad.
4. Набір даних Enterprises sourcing abroad. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EGI_SO1__custom_7064541/default/bar?lang=en.

Ключові слова: безпека ланцюга постачання, глобальний ланцюг створення вартості, сорсинг, інсорсинг, аутсорсинг, бізнес-функція.

Визначення основних понять¹

1. Діяльність з сорсингу

Сорсинг (sourcing): повне або часткове переміщення бізнес-функцій (основних або допоміжних бізнес-функцій), які зараз виконуються власними силами підприємства-резидента, до неафілійованих (зовнішніх постачальників) або дочірніх підприємств, розташованих у країні або за кордоном.

Міжнародний сорсинг (international sourcing): повне або часткове переміщення бізнес-функцій (основних або допоміжних бізнес-функцій), які на даний момент виконуються власними силами або за рахунок внутрішнього джерела підприємством-резидентом, до неафілійованих (зовнішніх постачальників) або дочірніх підприємств, розташованих за кордоном.

Сорсинг не включає: розширення всередину країни або за кордон, наприклад,

¹ Джерело: Global value chains and international sourcing statistics - experimental statistics (iss). URL: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/iss_esms.htm

створення нової виробничої лінії всередині країни або за кордоном без переміщення бізнес-функцій всередині країни або за кордон (основні або допоміжні бізнес-функції); скорочення діяльності та/або робочих місць на відповідному підприємстві.

Інсорсинг та аутсорсинг: розрізняють міжнародний сорсинг як переміщення бізнес-функцій до іноземної філії або дочірньої компанії в межах тієї самої багатонаціональної групи підприємств (так званий інсорсинг) і до зовнішніх постачальників (аутсорсинг).

2. Бізнес-функції

Основна бізнес-функція: виробництво підприємством кінцевих товарів або послуг, призначених для ринку/третіх сторін, що приносить дохід. Основна бізнес-функція в більшості випадків дорівнює основній діяльності підприємства.

Допоміжні бізнес-функції: допоміжні бізнес-функції (допоміжні види діяльності) здійснюються для того, щоб сприяти виробництву товарів або послуг, призначених для ринку/третіх сторін. Результати допоміжних бізнес-функцій не призначені безпосередньо для ринку/третіх сторін.

Перелік бізнес-функцій

- Виробництво товарів і матеріалів для ринку (виробництво; обробка; складання; рафінування; друк і палітурка; лиття металів; будівництво суден; гірничодобувна промисловість; видобуток газу та нафти; видобуток каменю; виробництво електроенергії (крім торгівлі електроенергією); розвиток будівельних проєктів, цивільного будівництва, спеціалізованих будівельних робіт, включаючи демонтаж
- Транспорт, логістика та зберігання
 - Транспорт і логістика (діяльність автомобільного, водного, залізничного та повітряного транспорту; пасажирські та вантажні перевезення; поштові послуги)
 - Складування та зберігання (warehousing; storage; packaging)
- Маркетинг, продажі та післяпродажне обслуговування
 - Маркетингові та післяпродажні послуги (реклама та представництво в ЗМІ; дослідження ринку та опитування громадської думки; кол-центри)
 - Продажі (роздрібна та оптова торгівля; торгівля газом та електроенергією; торговельні агенти та торгівля нерухомістю)
- Послуги інформаційно-комунікаційних технологій
 - Послуги з інформаційно-комунікаційних технологій (створення програмного забезпечення та консультаційна діяльність; завдання з програмування та мовлення; завдання з телекомунікації; обробка даних та хостинг; веб-портали та пов'язані завдання з інформаційного обслуговування; встановлення комп'ютерів мейнфреймів; технічне обслуговування та ремонт комп'ютерів і систем зв'язку)
 - Програмування програмного забезпечення (комп'ютерне програмування, консультування та пов'язані завдання)
- Управління та адміністрування
 - Менеджмент (фінансові послуги, наприклад банківська справа, страхування, фінансовий лізинг, управління фондами; діяльність

- головних офісів; діяльність з управління персоналом)
- Адміністрування (адміністрування фінансових ринків; юридичні завдання; бухгалтерський облік, бухгалтерський облік і аудит; офісне адміністрування та послуги підтримки бізнесу; послуги державного управління)
- Інженерні та супутні технічні послуги (допоміжні завдання для видобутку сировини; звукозапису та відеопродукції; архітектурні та інженерні завдання та технічний аналіз)
- Дослідження та розробки (дослідження та експериментальні розробки в галузі природничих наук та техніки, а також соціальних і гуманітарних наук)
- Інші бізнес-функції
 - Управління об'єктами
 - Послуги з технічного обслуговування та ремонту
 - Інші послуги

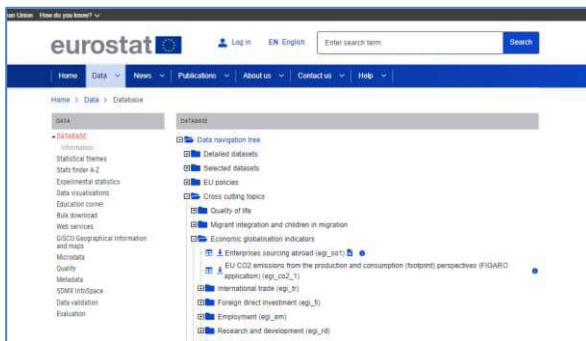
3. Глобальні ланцюги створення вартості (Global Value Chains - GVC): GVC включає повний спектр транскордонної діяльності, необхідної для доставки продукту чи послуги від концепції до різних етапів виробництва та доставки до кінцевих споживачів.

Індивідуальне завдання

1. Ознайомтеся з описом процесу перенесення компаніями бізнес-функцій за кордон і забезпечення поставок товарів і послуг за рахунок закордонних джерел, прочитавши статтю *Sunjka, Nikola. International sourcing, business functions and global value chains.*

2. Зверніться до статистики Євростат (набір даних Enterprises sourcing abroad (egi_sol1)):

<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Ознайомтеся з методологічними поясненнями до цього набору даних.

3. Оберіть країну (регіон) для аналізу. Зробіть вибірку і проаналізуйте дані. Складіть письмовий звіт в форматі Word. До звіту додайте файл даних, які ви скачали для аналізу у форматі Excel.

У звіті наведіть характеристику набору даних, визначення термінів.

Питання

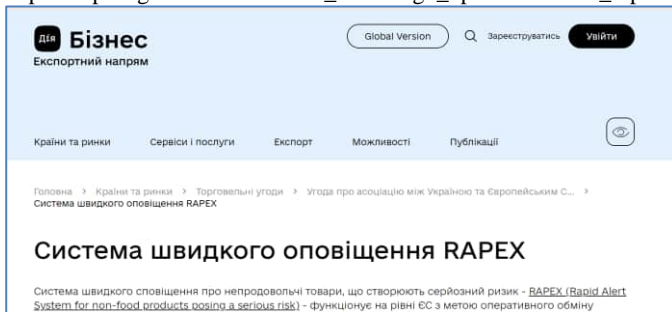
- Які бізнес-функції виділяють? Які з них є основними? Які допоміжними?
- Що означає сорсинг?
- Яке значення має аналіз сорсингу для економічної безпеки компанії, галузі, країни?
- Як формується ланцюг постачання?
- Як можна охарактеризувати динаміку досліджуваних показників?

Практичне заняття. Система швидкого оповіщення ЄС про небезпечну продукцію RAPEX і безпека споживчих товарів у країнах ОЕСР

Мета: 1) познайомитися з системою швидкого оповіщення про непродовольчі товари, що створюють серйозний ризик, – RAPEX (Rapid Alert System for non-food products posing a serious risk), яка функціонує в ЄС, а також політикою та заходами інформування у сфері безпеки споживчих товарів у країнах ОЕСР; 2) навчитися використовувати зазначені інформаційні ресурси та інструменти в маркетинговій діяльності.

Джерела інформації:

1. Бізнес. Система швидкого оповіщення RAPEX. URL: https://export.gov.ua/205-sistema_shvidkogo_opovishchennia_rapex

2. РАПЕКС. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=%D0%A0%D0%90%D0%9F%D0%95%D0%9A%D0%A1&oldid=31726100>. Дата звернення 08.09.2024.
3. RAPEX (небезпечна продукція). Онлайн-курс «Smart exporter». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=69-0G8rI0os>.
4. Safety Gate: the EU rapid alert system for dangerous non-food products. Most recent alerts. URL: <https://ec.europa.eu/safety-gate-alerts/screen/webReport>.
5. Safety Gate: the EU rapid alert system for dangerous non-food products. Tips

for buying safe products online. URL: <https://ec.europa.eu/safety-gate/#/screen/pages/tips>.

6. OECD. Consumer Product Safety. URL: <https://www.oecd.org/sti/consumer/consumer-product-safety.htm>.
7. Закон України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції».

Ключові слова: безпека продуктів, захист споживачів, непродовольчі товари, нехарчова продукція, ризики.

Теоретичний матеріал²

RAPEX (Rapid Exchange of Information System) — це європейська система швидкого оповіщення про небезпечні непродовольчі споживчі товари. Вона забезпечує швидкий обмін інформацією про небезпечні продукти, визначені національними органами влади, між самими національними органами влади та Європейською комісією з метою запобігання або обмеження продажу цих продуктів на ринку. RAPEX охоплює як заходи, яких вживають національні органи влади, так і заходи, добровільно вжиті виробниками та дистриб'юторами. Найпоширенішими з них є заборона/припинення продажу, вилучення небезпечного продукту з ринку, надання споживачам інформації про ризики, пов'язані з використанням продукту, або відкликання небезпечного продукту у споживачів.

«Серйозний ризик» визначається як такий, що вимагає швидкого втручання державних органів і включає ризики, наслідки яких не є миттєвими. Система RAPEX дозволяє також обмінюватися інформацією щодо продуктів, які становлять помірний ризик для споживачів.

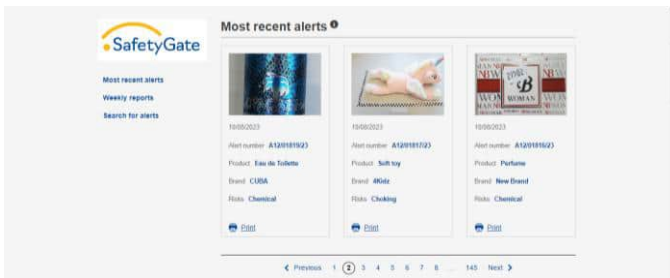
Індивідуальне завдання 1

1. Оберіть один з продуктів, інформація про які міститься в RAPEX. Проаналізуйте зміст повідомлення про небезпечний продукт.

Safety Gate. URL: <https://ec.europa.eu/safety-gate-alerts/screen/webReport>

² Джерело: Questions and Answers on the Annual Report on the Rapid Alert System for non-food consumer products (RAPEX). URL:

ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/memo_07_139.

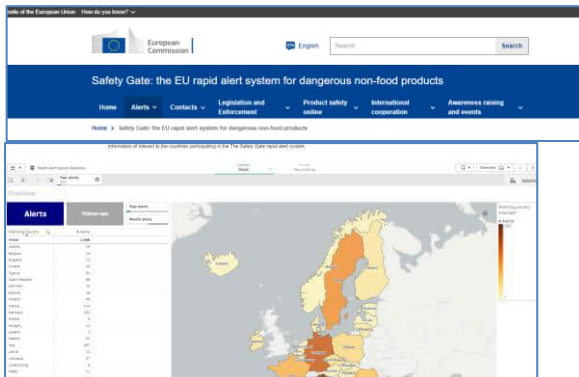

2. Складіть письмовий звіт.

Індивідуальне завдання 2

1. Проаналізуйте статистику повідомлень про небезпечні продукти для обраної країни

<https://ec.europa.eu/safety-gate/#/screen/pages/statistical>

Індивідуальне завдання 3

1. Познайомтеся з діяльністю ОЕСР за напрямом «Безпека продукції»

<https://www.oecd.org/sti/consumer/consumer-product-safety.htm>

Прочитайте текст Рекомендації щодо безпеки споживчої продукції (*Recommendation of the Council on Consumer Product Safety* <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0459#mainText>), яка була прийнята Радою ОЕСР 17 липня 2020 року.

2. Pozнайомтеся з результатами дослідження безпеки продукції, яка продається онлайн:

- OECD (2023), "Online product safety sweep report", OECD Digital Economy Papers, No. 354, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/c1faa51e-en>.

Які групи продукції досліджувалися? (Annex A – Product Tiers, Tier 1- Banned or recalled products, Tier 2 - Inadequate product labelling and safety warnings, Tier 3 - Products that do not meet voluntary or mandatory safety standards)

3. Складіть письмовий звіт обсягом до 2 сторінок, в якому опишіть основні результати дослідження для однієї з груп продукції в розрізі категорій продуктів, типу вебсайтів, постачальників.

Індивідуальне завдання 4

1. Оберіть вузьку групу товарів і проаналізуйте доступні дані щодо відкликання небезпечних товарів:

The GlobalRecalls. <https://globalrecalls.oecd.org/#/>

Date	Product	Product class	Country of origin	Country where notified	Language	Author
2023-08-18	Electronics: Headsets: USBs	Headset	China	Other Product Recalls (EU)	English	EU
2023-08-18	Perfume: Yves Saint Laurent	Perfume	Hungary	Hungary	English	EU
2023-08-10	Electronics: Tablets: HP: Publishing process	Tablet	Hungary	Spain	English	EU
2023-08-10	Perfume: Phoenix: OUD	Perfume	France	Other Product Recalls (EU)	English	EU
2023-08-10	Books: Science: COVID-19: Coronavirus for men	Book	Hungary	Hungary	English	EU
2023-08-10	Books: Science: COVID-19: Coronavirus for women	Book	Hungary	France	English	EU
2023-08-10	Books: Science: COVID-19: Coronavirus for children	Book	Hungary	Other Product Recalls (EU)	English	EU

Доповніть аналіз інфографікою:

The GlobalRecalls. Product recalls dashboards. URL: <https://globalrecalls.oecd.org/#/dashboard>

2. Складіть письмовий звіт.

Практичне заняття. Європейська система швидкого оповіщення про харчові продукти і корми RASFF

Мета – познайомитися з: 1) європейською системою швидкого оповіщення про харчові продукти і корми – Rapid Alert System for Food and Feed, RASFF; 2) принципами й політикою безпеки ЄС у сфері використання продуктів харчування і кормів.

Джерела інформації:

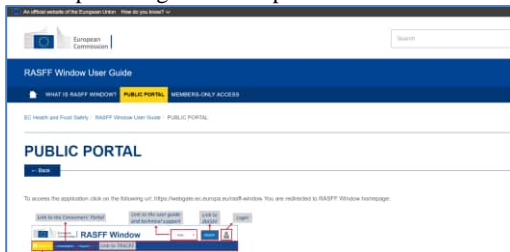
1. Онлайн-курс «Smart exporter». Принципи й політика харчової безпечності ЄС. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=coc1QO9gIA0>.
2. Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF). URL: https://food.ec.europa.eu/safety/rasff_en.
3. Держпродспоживслужба. RASFF - європейська система швидкого оповіщення про харчові продукти і корми. URL: <https://dpss.gov.ua/news/rasff-ievropeiska-systema-shvydkoho-opovishchennia-pro-kharchovi-produkty-i-kormy>.
4. RASFF Window. Consumers Portal. URL: <https://webgate.ec.europa.eu/rasff-window/screen/consumers>.
5. Європейська система швидкого оповіщення про харчові продукти і корми. Вікіпедія. URL: <https://w.wiki/B8Zv>.
6. Повідомлення RASFF щодо виявлення невідповідної продукції. URL: <https://dpss.gov.ua/news/povidomlennya-rasff-shchodo-viyavlennya-nevidpovidnoyi-produktsiyi>.
7. Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

Ключові слова: RASFF, харчові продукти, корми, ринок, безпека, якість товарів, моніторинг, захист споживачів.

Індивідуальне завдання 1

1. Познайомтеся з основними елементами інформації, яка міститься в базі даних RASFF Window:

<https://webgate.ec.europa.eu/IMSOC/rasff-window-help/en/public-portal.html>

2. Оберіть одну з країн, проаналізуйте зміст останніх повідомлень про небезпечні продукти.
3. Складіть письмовий звіт.

Індивідуальне завдання 2

1. Оберіть одну продуктову групу, проаналізуйте повідомлення про товари цієї групи за обраний період:

<https://webgate.ec.europa.eu/rasff-window/screen/search>

2. Які повідомлення стосувалися України? Зберіть інформацію про товари, які походили з України, або товари, про які повідомляла Україна.
3. Складіть письмовий звіт, включивши до нього скріншоти, скачані і проаналізовані матеріали.

Практичне заняття. Аналіз ESG-ризиків

Мета – закріплення знань про модель ESG, яка відображає ризики/аспекти діяльності компанії (і відповідно, фактори впливу на її репутацію), та можливості її застосування в управлінні економічною безпекою компанії; розвиток аналітичних умінь оцінювання значущості ESG-факторів для компанії, що представляють конкретні галузі, за допомогою інструмента вільного доступу Materiality Finder.

Джерела інформації:

1. Materiality Finder. URL: <https://sasb.ifrs.org/standards/materiality-finder/find/>.
2. Download SASB® Standards. URL: <https://sasb.ifrs.org/standards/download/>.
3. Exploring materiality. URL: <https://materiality.sasb.org/>.
4. SASB Overview. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6K2jpLrpt3c>.

Ключові слова: ESG-ризиків, ESG-фактори, фінансова матеріалізація впливу, корпоративна соціальна відповідальність, звітність про сталість.

Теоретичний матеріал

Модель ESG-ризиків (факторів) охоплює екологічні (environmental), соціальні (social) та управлінські (governance) аспекти діяльності компанії. ESG-фактори поділяють на «матеріальні» і «нематеріальні» залежно від їхньої значущості для фінансових показників діяльності.

Матеріальні (суттєві) чинники – це ті, які значно впливають на фінансові показники або поточну діяльність компаній, є значущими для прийняття рішень:

- вони означають суттєві ризики, які з великою ймовірністю «фінансово матеріалізуються», перетворюючись у фінансові втрати;
- це інформація, яка впливає на прийняття рішення інвестором.

Рада зі стандартів обліку сталого розвитку (Sustainability Accounting Standards Board – SASB) розробила Materiality Map – «Карту матеріального впливу» ESG-факторів. Materiality Map відображає питання матеріалізації ESG-ризиків (перетворення їх у фінансові збитки) в розрізі галузей, є зручною для застосування інвесторами при прийнятті рішень.

Materiality Map характеризує аспекти, які можуть суттєво вплинути на фінансовий стан або результати діяльності компаній у галузі. У лівій колонці таблиці Materiality Map містить 26 питань, пов'язаних із сталим веденням бізнесу або загальними проблемами забезпечення сталості, які охоплюють низку тем для розкриття інформації та відповідних показників, залежно від галузі. Наприклад, категорія проблем «Customer Welfare» (добробут клієнтів) охоплює як питання здоров'я та якості харчових продуктів, так і питання підроблення товарів, призначених для охорони здоров'я, їх поширення у дистрибуторській мережі.

За допомогою кольорів Materiality Map відображає значущість основних ESG-факторів (ESG-ризиків) з такою градацією:

а) для секторів економіки:

- ймовірно, що проблема виявиться матеріальною (значущою) для більш ніж 50% галузей сектора;
- ймовірно, що проблема виявиться матеріальною (значущою) для менш ніж 50% галузей сектора;
- малоімовірно, що проблема виявиться матеріальною (значущою) для галузей сектора.

б) для галузей в межах секторів:

- малоімовірно, що питання носить матеріальний (значущий) характер для компаній галузі;
- ймовірно, що питання носить матеріальний (значущий) характер для компаній галузі.

Групи ESG-ризиків (ESG-факторів), передбачені Materiality Map³

Sustainability Dimension	General Issue Category
Environment	GHG Emissions
	Air Quality
	Energy Management
	Water & Wastewater Management
	Waste & Hazardous Materials Management
	Ecological Impacts
Social Capital	Human Rights & Community Relations
	Customer Privacy
	Data Security
	Access & Affordability
	Product Quality & Safety
	Customer Welfare
Human Capital	Selling Practices & Product Labeling
	Labor Practices
	Employee Health & Safety
Business Model & Innovation	Employee Engagement, Diversity & Inclusion
	Product Design & Lifecycle Management
	Business Model Resilience
	Supply Chain Management
	Materials Sourcing & Efficiency
Leadership & Governance	Physical Impacts of Climate Change
	Business Ethics
	Competitive Behavior
	Management of the Legal & Regulatory Environment
	Critical Incident Risk Management
	Systemic Risk Management

Для кожного фактора і конкретної галузі наводиться перелік показників для оцінки його впливу. Наприклад, для галузі «Одяг і взуття» сектора «Споживчі товари» матеріальним ESG-фактором є «Екологічний вплив ланцюгів постачання».

Інструмент Materiality Finder дозволяє визначати набір суттєвих (матеріальних) ризиків (факторів) для галузей економіки.

Добровільні галузеві стандарти розкриття інформації про компанію, розроблені SASB, призначені для використання в комунікації з інвесторами. Вони

³ Виділено категорії проблем, які виникають безпосередньо в процесі маркетингової діяльності.

концентрують увагу компанії на проблемах, які з високим рівнем ймовірності можуть вплинути на здатність компанії створювати вартість у довгостроковій перспективі.

Індивідуальне завдання 1

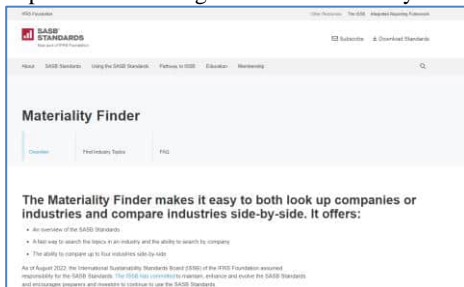
1. Ознайомтеся з відео:

SASB Overview. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6K2jPrpt3c>.

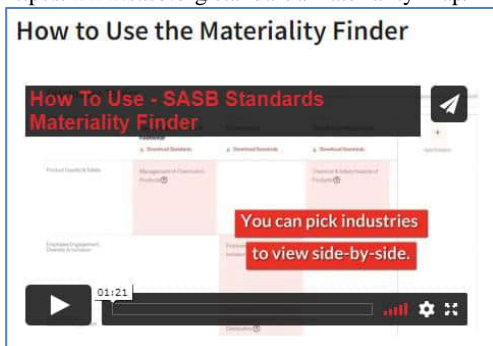

2. Ознайомтеся з оглядом інструмента Materiality Finder:

<https://www.sasb.org/standards/materiality-finder/?lang=en-us>.

<https://www.sasb.org/standards/materiality-map/>

3. Оберіть два сектори економіки, в кожному по одній галузі. За допомогою інструмента Materiality Finder встановіть матеріальні (суттєві) ESG-фактори (ESG-ризик), з якими стикаються компанії цих галузей (секторів), та показники для їх вимірювання. Опишіть ці фактори, проаналізуйте особливості галузей (секторів). Познайтеся більш детально зі стандартами для обраних галузей. Складіть висновки.

4. Підготуйте письмовий звіт.

Індивідуальне завдання 2

Опрацюйте один з галузевих стандартів SASB:

- Advertising & Marketing;
- E-Commerce;
- інший на вибір студента.

Презентуйте основний зміст документа.

- Download SASB® Standards. URL: <https://sasb.ifrs.org/standards/download/>, скачування після реєстрації.

Питання

- Що розуміють під ESG-факторами (ESG-ризиками)?
- Що розуміють під фінансовою матеріалізацією впливу?
- Які ESG-ризик є найбільш суттєвими для аналізованих секторів та галузей? Чому?
- Як матеріалізація ESG-ризиків впливає на вартість компанії та рішення інвесторів?
- За допомогою яких показників можна охарактеризувати вплив певного ESG-фактора?
- Яке пов'язані між собою концепції ESG-факторів, матеріалізації та концепції соціально-етичного маркетингу та корпоративної соціальної відповідальності?
- Як можна управляти ESG-впливами компанії?
- Які звіти забезпечують прозорість фірми щодо її ESG-впливів?

Практичне заняття. Аналіз ризиків для бізнесу (на прикладі обраної компанії)

Мета – застосовувати знання у сфері ризик-менеджменту та забезпечення економічної безпеки компанії в процесі аналізу конкретної компанії, підвищити готовність здобувачів освіти до аналізу діяльності об'єкта виробничої практики і виконання магістерської кваліфікаційної роботи.

Джерела інформації:

1. Assess and manage risk. URL: <https://business.gov.au/risk-management/risk-assessment-and-planning/assess-and-manage-risk>. Скачайте шаблон Business risk analysis.

- Hopkin, P. *Fundamentals of Risk Management: Understanding, evaluating and implementing effective risk management*. 4th ed. Kogan Page Limited. 2017. 489 p. URL: <http://dspace.vnbrims.org:13000/jspui/bitstream/123456789/5077/1/Fundamentals%20of%20Risk%20Management.pdf>.

Ключові слова: ризик, ризик-менеджмент.

Теоретичний матеріал

Познайомтесь з табл. 1.2 на стор. 19 підручника *Hopkin, P. Fundamentals of Risk Management: Understanding, evaluating and implementing effective risk management* та іншими матеріалами. Опис ризику передбачає висвітлення таких його аспектів:

- назва ризику;
- масштаб ризику та можливі первинні і вторинні наслідки;
- характер і тип ризику, період прояву потенційного впливу;
- стейкхолдери, які знаходяться в зоні впливу ризику, як внутрішні, так і зовнішні;
- ймовірність і масштаб події в разі матеріалізації ризику на поточному/залишковому рівні;
- стандартні заходи контролю, що вимагаються, цільовий рівень ризику або критерій ризику;
- досвід аварій і втрат;
- існуючі механізми та заходи контролю ризику;
- відповідальність за розроблення стратегії управління ризиком;
- потенціал покращення і рівень впевненості при існуючих заходах контролю ризику;
- рекомендації щодо покращення контролю ризику і терміни виконання заходів;
- відповідальність за реалізацію заходів;
- відповідальність за контроль відповідності рівня ризику вимогам (аудит).

Індивідуальне завдання

1. Оберіть компанію для дослідження. Виконайте SWOT-аналіз компанії. Для цього можна скористатися шаблоном, розміщеним за адресою <https://business.gov.au/planning/business-plans/swot-analysis>.

2. Ідентифікуйте набір ризиків з точки зору економічної безпеки компанії, виконайте їх кількісну оцінку. Використайте шаблон для ідентифікації і оцінки ризиків, розміщений на сторінці <https://business.gov.au/risk-management/risk-assessment-and-planning/assess-and-manage-risk>.

Для ідентифікації ризиків використайте концепцію матеріальності та модель ESG-ризиків, інші знання з курсу.

Допомогу в ідентифікації ризиків можуть надати ресурси для створення бізнесу, розміщені на сторінці <https://business.gov.au>.

3. Оформіть письмовий звіт. Познайомте групу з результатами вашого дослідження, обговоріть їх.

Питання

- Чи відрізняється перелік загроз, визначених в процесі SWOT-аналізу, від

- переліку ідентифікованих ризиків? Чому?
- Які ризики є найбільш суттєвими для компанії?
 - Які заходи з управління ризиками можуть підвищити рівень безпеки бізнесу компанії?

Семінарське заняття. Ризики в маркетингу

Мета – ознайомлення з ризиками, що виникають в процесі маркетингової діяльності, та аналіз способів управління ними на основі опрацювання зарубіжних наукових публікацій з маркетингу.

Ключові слова: маркетинг, ризик, управління ризиком, невизначеність, економічна безпека.

План і рекомендовані джерела

1. Концептуальна модель підприємницького ризику
 - Dickson, P. R., & Giglierano, J. J. (1986). Missing the Boat and Sinking the Boat: A Conceptual Model of Entrepreneurial Risk. *Journal of Marketing*, 50(3), 58–70. URL: <https://doi.org/10.1177/002224298605000305>
2. Види ризиків та ризики фірми при переході на надання послуг.
 - Josephson, B. W., Johnson, J. L., Mariadoss, B. J., & Cullen, J. (2016). Service Transition Strategies in Manufacturing: Implications for Firm Risk. *Journal of Service Research*, 19(2), 142–157. URL: <https://doi.org/10.1177/1094670515600422>
3. Реклама, дослідження і розвиток: систематичний ризик для фірми
 - McAlister, L., Srinivasan, R., & Kim, M. (2007). Advertising, Research and Development, and Systematic Risk of the Firm. *Journal of Marketing*, 71(1), 35–48. URL: <https://doi.org/10.1509/jmkg.71.1.035>
4. Вплив інновацій на цінність фірми і ризики для неї (приклад запованих споживчих товарів)
 - Sorescu, A. B., & Spanjol, J. (2008). Innovation's Effect on Firm Value and Risk: Insights from Consumer Packaged Goods. *Journal of Marketing*, 72(2), 114–132. URL: <https://doi.org/10.1509/jmkg.72.2.114>
5. Виклики і проблеми прогнозування для маркетинг-менеджменту
 - Makridakis, S., & Wheelwright, S. C. (1977). Forecasting: Issues & Challenges for Marketing Management. *Journal of Marketing*, 41(4), 24–38. URL: <https://doi.org/10.1177/002224297704100403>
6. Задоволення клієнтів і ризик для прибутковості акцій компанії
 - Tuli, K. R., & Bharadwaj, S. G. (2009). Customer Satisfaction and Stock Returns Risk. *Journal of Marketing*, 73(6), 184–197. URL: <https://doi.org/10.1509/jmkg.73.6.184>
7. Портфельний підхід до вибору клієнтів: балансування ризику і прибутковості для зниження ризику

- Tarasi, C. O., Bolton, R. N., Hutt, M. D., & Walker, B. A. (2011). Balancing Risk and Return in a Customer Portfolio. *Journal of Marketing*, 75(3), 1–17. URL: <https://doi.org/10.1509/jmkg.75.3.1>
- 8. Підвищені ризики продуктової стратегії
 - Staudt, T. A. (1973). Higher Management Risks in Product Strategy. *Journal of Marketing*, 37(1), 4–9. URL: <https://doi.org/10.1177/002224297303700102>
- 9. Вплив інноваційних послуг на вартість і ризики фірми: порівняння B2B-з B2C-ринком
 - Dotzel, T., Shankar, V. The Relative Effects of Business-to-Business (vs. Business-to-Consumer) Service Innovations on Firm Value and Firm Risk: An Empirical Analysis. *Journal of Marketing* 2019 83:5, 133-152. URL: <https://doi.org/10.1177/0022242919847221>.
- 10. Чи допомагає інвесторам і аналітикам розкриття компанією витрат на рекламу? Ідіосинкратичний ризик
 - Moon, S., Tuli, K. R., & Mukherjee, A. (2023). Does Disclosure of Advertising Spending Help Investors and Analysts? *Journal of Marketing*, 87(3), 359–382. URL: <https://doi.org/10.1177/00222429221123013>
- 11. Капітал бренду і ризик для фірми
 - Rego, L. L., Billett, M. T., & Morgan, N. A. (2009). Consumer-Based Brand Equity and Firm Risk. *Journal of Marketing*, 73(6), 47–60. URL: <https://doi.org/10.1509/jmkg.73.6.47>

Індивідуальне завдання

Опрацюйте статтю, підготуйте виступ, в якому чітко висвітліть основні положення статті.

Для студентів-заочників: підготуйте реферат статті обсягом 4-5 друкованих сторінок.

Семінарське заняття. Управління ризиками для бренду

Мета – познайомитися з сучасними підходами до аналізу ризиків для бренду та управління ними.

Джерела інформації:

1. Abrahams, D. Brand Risk: Adding Risk Literacy to Brand Management. Gover. 2008. 212 с. URL: <https://ftp.isdi.co.cu/Biblioteca/BIBLIOTECA%20UNIVERSITARIA%20DELE%20ISDI/COLECCION%20DE%20LIBROS%20ELECTRONICOS/LE-1212/LE-1212.pdf>.
2. Вікіпедія. Безпека бренду. URL: <https://w.wiki/B8Gr>.
3. Інтернет-публікації на тему «Brand Safety»: <https://www.appsflyer.com/glossary/brand-safety/>

https://en.wikipedia.org/wiki/Brand_safety
<https://adsider.com/ua/hayd-po-brand-safety-dlia-marketolohov-ot-groupm-chtou-nuzhno-znat/>
<https://www.groupm.com/newsroom/wfa-and-platforms-make-major-progress-to-address-harmful-content/>
<https://www.groupm.com/newsroom/groupm-issues-category-specific-brand-safety-guidance-for-marketers/>
<https://www.groupm.com/groupm-brand-safety-playbook/>

Ключові слова: бренд, ризик, маркетинг, менеджмент.

Індивідуальне завдання

Ознайомтеся з рекомендованим теоретичним матеріалом, здійсніть самостійний пошук додаткових джерел. Презентуйте матеріал в Power Point.

Рекомендований поділ матеріалу між студентами для опрацювання книги *Abrahams, D. Brand Risk: Adding Risk Literacy to Brand Management. Gover. 2008:*

1. Визначення ризику для бренду. Модель ризику для бренду. (Розділ 2, відповідний додаток, див. с.193).
2. Прийняття ризику на себе. (Розділ 3, відповідний додаток, див. с.193).
3. Термінологія управління ризиками. (Розділ 4, відповідний додаток, див. с.193).
4. Ідентифікація ризику та управління ним. (Розділ 5), відповідний додаток, див. с.193.
5. Моделювання ризику. (Розділ 6, відповідний додаток, див. с.193).
6. Прогрес в управлінні ризиком. (Розділ 7, відповідний додаток, див. с.193).

План

1. Поняття безпеки бренду.
2. Визначення ризику для бренду. Модель ризику для бренду.
3. Прийняття ризику на себе.
4. Термінологія управління ризиками.
5. Ідентифікація ризику та управління ним.
6. Моделювання ризику.
7. Прогрес в управлінні ризиком.
8. Особливі аспекти забезпечення безпеки бренду.

Семінарське заняття. Охорона права інтелектуальної власності у маркетингу

Мета – розглянути матеріали справ з практики Суду ЄС у зв'язку з порушеннями прав інтелектуальної власності, проаналізувати вплив рішень на економічну безпеку бізнесу і маркетингову діяльність.

Джерело інформації:

1. Державна система правової охорони інтелектуальної власності. URL: <https://ukrpatent.org/uk>.

Ключові слова: інтелектуальна власність, правова охорона, маркетинг.

Завдання для підгруп

Поділіть групу на підгрупи з 2-4 студентів.

Завдання для підгрупи – оберіть для аналізу один з кейсів, познайомтеся з матеріалами судової справи. Презентуйте результати дослідження.

Кейси для розгляду

1. Справа блогерки Lady Diana: чому не можна зареєструвати торговельну марку з ім'ям відомої особи. URL: <https://ukrpatent.org/uk/news/main/ip-sprogy-ledi-diana-tm-09082023>.
2. Практика Суду ЄС: справа Si, Brompton Bicycle Ltd – про охорону авторським правом форми виробу на прикладі велосипеда. URL: <https://ukrpatent.org/uk/news/main/sprava-si-brompton-bicycle-ltd-28062023>.
3. Практика Суду ЄС: справа SAS Institute Inc. – щодо прав на комп'ютерну програму та випадків її правомірного використання. URL: <https://nipo.gov.ua/praktyka-sudu-ies-sprava-sas/>.
4. Практика Суду ЄС: справа Levola Hengelo Bv – про охорону авторським правом смаку харчового продукту. URL: <https://ukrpatent.org/uk/news/main/sprava-levola-hengelo-bv-21062023>.
5. Практика Суду ЄС: справа Cofemel – про співвідношення авторського права та права на промисловий зразок (дизайн одягу). URL: <https://nipo.gov.ua/sud-es-cofemel-perekklad/>
6. Практика Суду ЄС: охорона авторським правом розкладу футбольних матчів як бази даних. URL: <https://nipo.gov.ua/okhorona-ap-rozkladu-futbolnykh-matchiv/>.
7. Справа GS Media BV щодо гіперпосилань на фотографії. URL: <https://nipo.gov.ua/sprava-gs-media-bv/>.

Питання для аналізу кейсу

- У чому полягає правова проблема? Який об'єкт інтелектуальної власності розглядається?
- Чи мало місце порушення права інтелектуальної власності? Якщо так, то яке саме порушення допущено?
- Які вигоди і витрати/втрати виникли у сторін у цій справі? Які аргументи навели сторони?
- Яку позицію зайняв суд? На чому вона ґрунтується?
- Які висновки і практичні рекомендації для маркетингової діяльності можна зробити?

Семінарське заняття. Охорона торговельної марки

Мета – розглянути матеріали справ стосовно захисту торговельних марок, які розглядалися Апеляційною палатою Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності», проаналізувати вплив рішень на економічну безпеку бізнесу і маркетингову діяльність.

Джерело інформації:

1. Державна система правової охорони інтелектуальної власності. URL: <https://ukrpatent.org/uk>.

Ключові слова: інтелектуальна власність, торговельна марка, правова охорона.

Індивідуальне завдання

1. Познайомтесь з ресурсами, доступними на сайті «Державна система правової охорони інтелектуальної власності», стосовно охорони торговельних марок:

<https://ukrpatent.org/uk/articles/ap-tm-2022>

Знак	Дата прийняття рішення	Назва МПВ	Ефект рішення
Світличка	04.10.2022	07.11.2022 №120-0/2022	Ріш.
COCOS	13.09.2022	04.11.2022 №120-0/2022	Ріш.
CarOutlet	10.09.2022	02.11.2022 №120-0/2022	Ріш.
ГІДАЛІ.І	03.10.2022	01.11.2022 №120-0/2022	Ріш.
ДІАЗОПІН-СБ-ФАРМА	07.10.2022	02.10.2022 №120-0/2022	Ріш.
YO	07.09.2022	01.10.2022 №120-0/2022	Ріш.
РЕЗОНАНС	22.09.2022	01.10.2022 №120-0/2022	Ріш.

<https://ukrpatent.org/uk/articles/ap-tm-well-known-2022>

Знак	Дата прийняття рішення	Назва МПВ	Ефект рішення
WDS	08.10.2022	03.11.2022 №120-0/2022	Ріш.
АНТРАЛЬ	08.09.2022	02.11.2022 №120-0/2022	Ріш.
СІМВОЛІКА СІМВОЛІКА СІМВОЛІКА	17.03.2022	15.07.2022 №118-0/2022	Ріш.
МОРОША	17.12.2021	20.06.2022 №115-0/2022	Ріш.

2. Оберіть для аналізу один з кейсів за останні роки, познайомтесь з матеріалами справи. Презентуйте результати дослідження. Сформулюйте висновки і рекомендації для врахування в маркетинговій діяльності.

Питання для розгляду кейсу

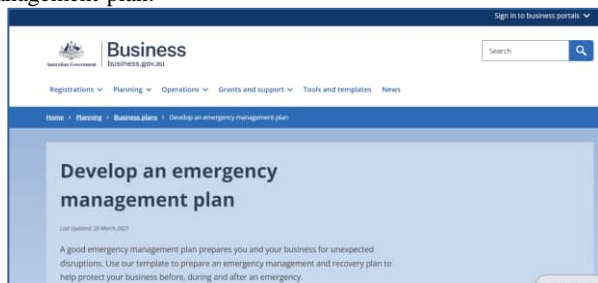
- У чому полягає сутність суперечки щодо торговельної марки?
- Які аргументи сторін?
- Які нормативно-правові акти є підставою для врегулювання проблеми?
- Які рекомендації можна зробити для ведення маркетингової діяльності на основі деталей справи?

Практичне заняття. Розроблення плану менеджменту в надзвичайних ситуаціях і відновлення діяльності компанії

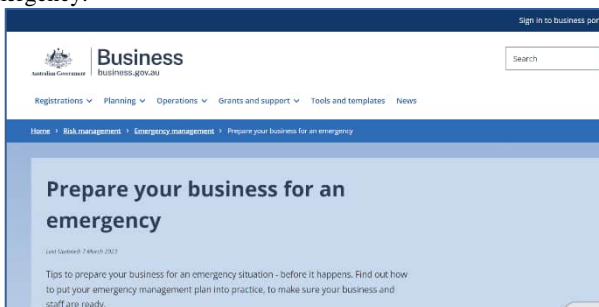
Мета – формування знань і практичних умінь з розроблення плану менеджменту в надзвичайних ситуаціях і відновлення (стабілізації) діяльності на прикладі конкретної компанії задля забезпечення безперебійної роботи, зниження ризиків та мінімізації фінансових втрат; розвиток навичок групової роботи.

Джерела інформації:

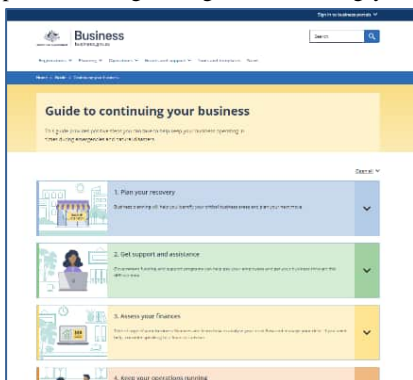
1. Develop an emergency management plan. URL: <https://business.gov.au/planning/business-plans/develop-an-emergency-management-plan>.

2. Prepare your business for an emergency. URL: <https://business.gov.au/risk-management/emergency-management/prepare-your-business-for-an-emergency>.

3. Guide to continuing your business. URL: <https://business.gov.au/guide/continuing-your-business>

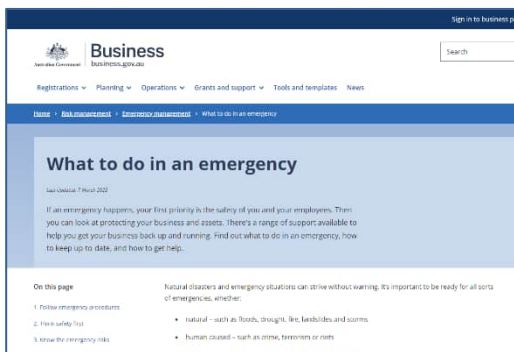
Ключові слова: економічна безпека бізнесу, надзвичайні ситуації, ризики, безперерйна робота, план дій, бізнес-планування, маркетингове планування, стратегічне планування.

Завдання

1. Ознайомтеся з рекомендованим теоретичним матеріалом для бізнесу. Дізнайтеся, як забезпечити безперерйну роботу компанії в різних надзвичайних ситуаціях та як підготувати ваш бізнес до них.

Що робити в екстреній ситуації:

<https://business.gov.au/risk-management/emergency-management/what-to-do-in-an-emergency>

Які види страхування бізнесу існують:

<https://business.gov.au/risk-management/insurance/business-insurance>

Як встановити відеоспостереження:

<https://business.gov.au/people/customers/install-video-surveillance>

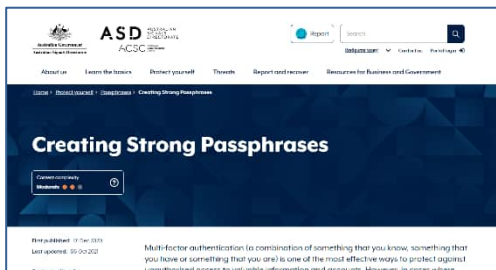

Як розробити політику кібербезпеки для компанії:

<https://business.gov.au/online/cyber-security/create-a-cyber-security-policy>

Як створювати надійні паролі:
<https://www.cyber.gov.au/protect-yourself/securing-your-accounts/passphrases/creating-strong-passphrases>

2. Поділіть групу на три-чотири підгрупи. Завдання кожній підгрупі: оберіть компанію для дослідження, за допомогою доступних джерел познайомтеся з особливостями її функціонування.

Розробіть для компанії:

1) «План менеджменту в надзвичайних ситуаціях і відновлення діяльності» за шаблоном, який можна скачати зі сторінки <https://business.gov.au/planning/business-plans/develop-an-emergency-management-plan>:

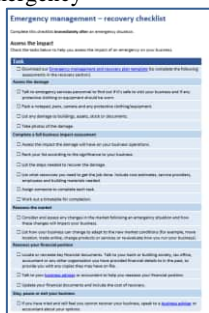

2) Чекліст (контрольний список) дій під час надзвичайної ситуації:
<https://business.gov.au/risk-management/emergency-management/what-to-do-in-an-emergency>

3) Чекліст (контрольний список) дій для виходу з надзвичайної ситуації:

<https://business.gov.au/risk-management/emergency-management/what-to-do-in-an-emergency>

3. Презентуйте ваш «План менеджменту в надзвичайних ситуаціях і відновлення діяльності компанії...», обговоріть його в групі.

Питання

- Які ризики притаманні діяльності досліджуваної компанії?
- Які заходи варто передбачити для забезпечення стабільної, безперервної роботи компанії?
- Які заходи допоможуть вийти з надзвичайних ситуацій?
- Що слід зробити для якомога швидшого відновлення діяльності компанії в разі, коли сталася надзвичайна ситуація?

Семінарське заняття. Управління кібербезпекою в ланцюгу постачання

Мета – дослідити види та рівень кіберзагроз для бізнесу в ланцюгу постачання, розглянути підходи до забезпечення кібербезпеки в ланцюгу постачання, виконати навчальні модулі з картування та оцінки безпеки ланцюга постачання.

Джерела інформації:

1. Атаки через ланцюжки постачань. Доповідь НІСД. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analychni-dopovidi/atomy-cherez-lantsyuzhky-postavok-formuvannya-stratehichnoyi>.
2. Henshel, D., Cains, M.G., Hoffman, B., Kelley, T. Trust as a Human Factor in Holistic Cyber Security Risk Assessment. *Procedia Manufacturing*, Volume 3, 2015, pages 1117-1124. URL: <https://doi.org/10.1016/j.promfg.2015.07.186>.

- Supply chain security guidance. URL: <https://www.ncsc.gov.uk/collection/supply-chain-security>.

Ключові слова: ланцюг постачання, кіберзагроза, картування ризиків.

План семінару

- Кіберзагрози в ланцюгу постачання (3 студента)
 - Атаки через ланцюжки постачань. Доповідь НІСД. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analychni-dopovidi/atomy-cherez-lantsyuzhky-postavok-formuvannya-stratehichnoyi>
- 12 керівних принципів управління безпекою в ланцюгах постачання (1 студент)
 - Supply chain security guidance. URL: <https://www.ncsc.gov.uk/collection/supply-chain-security>
- Рекомендації щодо оцінювання рівня і забезпечення кібербезпеки в ланцюгу постачання (5 етапів) (1 студент)
 - How to assess and gain confidence in your supply chain cyber security. URL: <https://www.ncsc.gov.uk/collection/assess-supply-chain-cyber-security>

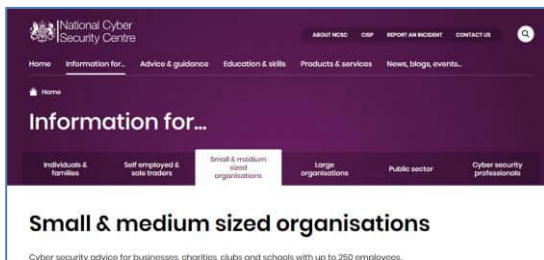

4. Керівництво для малого бізнесу щодо забезпечення кібербезпеки (1 студент)
 - Cyber Security Small Business Guide: How to improve your cyber security. Affordable, practical advice for businesses. National Cyber Security Centre. URL: <https://www.ncsc.gov.uk/collection/small-business-guide>
5. Картування ланцюга постачання (1 студент)
 - Mapping your supply chain. URL: <https://www.ncsc.gov.uk/guidance/mapping-your-supply-chain>
 - Supply chain mapping. URL: https://www.ncsc.gov.uk/training/module-1-supply-chain-mapping-web_files-V2/index.html#/
6. Оцінювання ризиків у сфері кібербезпеки: модель довіри (1 студент)
 - Henshel, D., Cains, M.G., Hoffman, B., Kelley, T. Trust as a Human Factor in Holistic Cyber Security Risk Assessment. Procedia Manufacturing, Volume 3, 2015, pages 1117-1124. URL: <https://doi.org/10.1016/j.promfg.2015.07.186>

Індивідуальне завдання

1. Ознайомтесь з порадами щодо управління кіберризиками в ланцюгу постачання для самозайнятих осіб і торговців, малого і середнього бізнесу, великих організацій:

<https://www.ncsc.gov.uk/section/information-for/small-medium-sized-organisations>

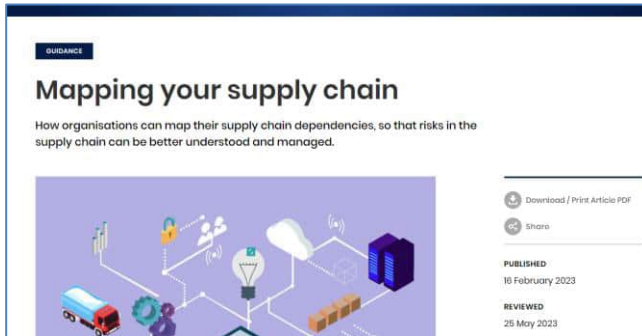

2. Виконайте навчальні модулі на тему управління кіберризиками в ланцюгах постачання:

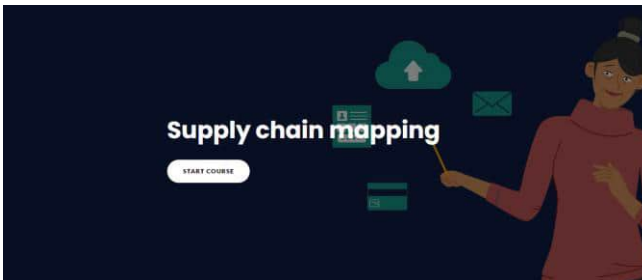
<https://www.ncsc.gov.uk/blog-post/new-cyber-security-training-packages-launched-to-manage-supply-chain-risk>

<https://www.ncsc.gov.uk/guidance/mapping-your-supply-chain>

https://www.ncsc.gov.uk/training/module-1-supply-chain-mapping-web_files-V2/index.html#/

<https://www.ncsc.gov.uk/training/module-2-assessing-your-supply-chain-cyber-security-web-files-V2/index.html#/>

3. Складіть індивідуальний письмовий звіт, в якому наведіть тлумачення основних термінів, скріншоти.

Практичне заняття. Безпека компаній у сфері використання інформаційно-комп'ютерних технологій

Мета – дослідити активність підприємств щодо забезпечення безпеки, обізнаності персоналу, управління ризиками у сфері використання інформаційно-комп'ютерних технологій на основі статистичних даних ЄС.

Джерело інформації:

1. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu> .

Ключові слова: безпека бізнесу, інформаційно-комп'ютерні технології, кібербезпека, політика безпеки, інцидент.

Індивідуальне завдання

Проаналізуйте блоки наявної статистичної інформації для обраної країни стосовно:

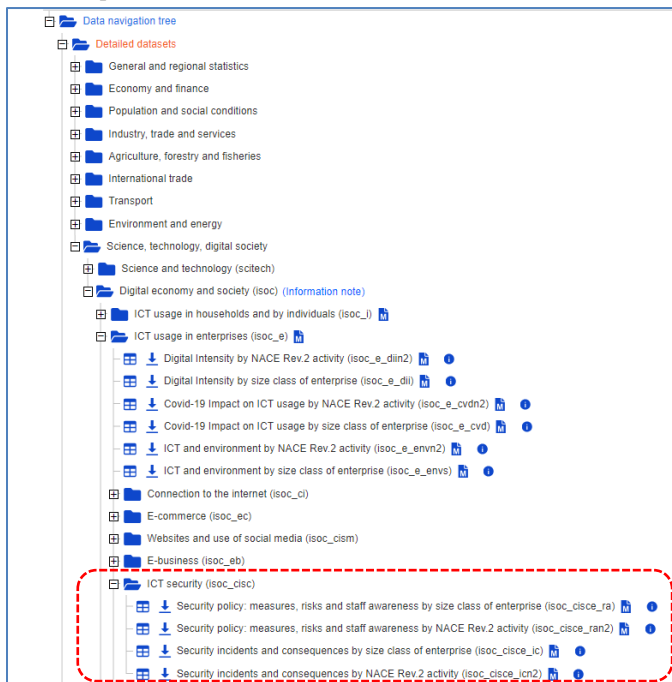
- 1) політики компаній щодо заходів безпеки, управління ризиками та обізнаності персоналу:
 - статистична таблиця «Security policy: measures, risks and staff awareness by size class of enterprise»;
 - статистична таблиця «Security policy: measures, risks and staff awareness by NACE Rev.2 activity»;
- 2) інцидентів у сфері безпеки та їх наслідків:
 - статистична таблиця «Security incidents and consequences by size class of enterprise»;
 - статистична таблиця «Security incidents and consequences by NACE Rev.2 activity».

Дані для аналізу виберіть зі статистичної бази Євростат. Ознайомтесь з методологічними поясненнями до набору даних. Особливу увагу приділіть одиницям виміру показників.

Шлях для пошуку:

Science, technology, digital society → Digital economy and society → ICT usage in enterprises → ICT security:

https://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=isoc_cisce_ic

Політика компаній щодо заходів безпеки, управління ризиками та обізнаності персоналу характеризується такими показниками:

- використання надійних паролів (ICT security measure used: strong password authentication);
- оновлення програмного забезпечення (ICT security measure used: keeping the software (including operating systems) up-to-date);
- заходи безпеки, що використовуються компаніями (ICT security measure used);
- поширеність заходів безпеки (Enterprises using any (at least) ICT security measure(s));
- наявність політик у сфері комп'ютерної безпеки (Enterprises had a formally defined ICT security policy);
- оновлення політик у сфері комп'ютерної безпеки (The enterprise's ICT security policy was defined or most recently reviewed);
- наявність і зміст документів, що визначають заходи, практики і процедури у сфері комп'ютерної безпеки (Enterprises have document(s) on measures, practices or procedures on ICT security та інші);

- врахування ризиків збоїв, пошкодження даних внаслідок атак, неочікуваних інцидентів, інших ризиків (The ICT security policy addressed the risks of ...);
- зобов'язання і навчання персоналу щодо комп'ютерної безпеки (Enterprises make persons employed aware of their obligations...);
- відповідальні за заходи безпеки (The ICT security related activities are carried out by the own employees...).

Поширеність інцидентів у сфері комп'ютерної безпеки характеризується такими показниками:

- кількість підприємств, які стикалися з інцидентами у сфері комп'ютерної безпеки, за видами наслідків (Enterprises experienced ICT security related incidents...)
- кількість підприємств, які застраховані від інцидентів у сфері комп'ютерної безпеки (Enterprises having insurance against ICT security incidents).

Складіть письмовий звіт. До звіту додайте файл даних, які ви вибрали і скачали для аналізу у форматі Excel. У звіті опишіть загальний контекст вимірювання, пріоритети політики, наведіть характеристику набору даних, їх значення, подайте визначення термінів. Наведіть перелік всіх показників, що характеризують явище, включаючи ті, за якими відсутні дані. Включіть до звіту кейси, що ілюструють проблему, явище, рішення.

Питання

- Які політичні пріоритети ЄС щодо цифровізації? Як відслідковується досягнення цілей?
- Які показники характеризують розвиток інформаційного суспільства і проблеми в сфері кібербезпеки?
- Які загрози виникають для компаній?
- Що означає індекс цифрової інтенсивності?
- Як розвиваються процеси цифровізації в різних галузях? Чи залежать вони від типу підприємства?
- Наскільки поширеними є проблеми в сфері кібербезпеки підприємств? Якими є їх наслідки?
- Що роблять підприємства для управління ризиками в сфері використання комп'ютерних технологій?
- Наскільки широко застосовуються спеціальні політики компаній в цій сфері?
- Які управлінські заходи передбачають компанії для забезпечення безпеки в ІТ-сфері?
- З якими інцидентами у ІТ-сфері найчастіше стикаються компанії?

Семінарське заняття. Маркетинг в умовах війни

Мета – встановити загрози для економічної безпеки обраної компанії, запропонувати стратегію діяльності в сучасних умовах.

Джерела інформації:

1. Цикл вебінарів BRAVE BUSINESS TALKS від Української Асоціації Меблевиків. URL: https://www.youtube.com/playlist?list=PLRQ3xmH4944MVFjMC-YaK_BCXsKW1bBnN.
2. Українська Асоціація Меблевиків. URL: <https://uafm.com.ua/>. (Інформація про компанії)
3. Yale CELI List of Companies. URL: <https://som.yale.edu/story/2022/over-1000-companies-have-curtailed-operations-russia-some-remain>.

Завдання для підгрупи

Оберіть одну з компаній. Ви – група CEOs (chief executive officers – найвищих керівників) цієї компанії. Зберіть доступну інформацію про компанію. Дослідіть особливості її діяльності у довоєнний час і в умовах війни, стратегію, основні показники діяльності.

Ідентифікуйте основні ризики для компанії, опишіть їхній характер, спираючись, зокрема, на концепції маркетингового середовища, ESG і матеріальності, виявіть ключові проблеми діяльності в умовах війни.

Будучи в ролі CEOs, обґрунтуйте стратегію компанії з урахуванням ризик-менеджменту. Використайте підходи SWOT-аналізу і PEST-аналізу.

Підготуйте письмовий звіт (можливий формат Power Point), презентуйте ваш кейс, обговоріть в групі.

Компанії для вибору:

- українська компанія;
- одна з компаній, представлених в списку Yale CELI List of Companies, Grade F;
- одна з компаній, представлених в списку Yale CELI List of Companies, Grade A.

Питання

- З якими викликами і ризиками стикається компанія?
- Як компанія адаптується до ситуації?
- Як компанія управляє ризиками?
- Якою має бути стратегія компанії в умовах війни?

Електронне навчальне видання

Врублевська Олена Василівна

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СФЕРІ МАРКЕТИНГУ
Методичні рекомендації до вивчення курсу для здобувачів освітнього
ступеня «Магістр» за спеціальністю 075 «Маркетинг»

Формат 60×84/16. Ум. друк арк. 2,79. Зам. 18Е

ВИДАВЕЦЬ ТА ВИГОТОВЛЮВАЧ:
Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
Серія ДК № 3059 від 13.12.2007 р.